

OBSAH OPERY / SYNOPSIS OF THE OPERA

PRVNÍ DĚJSTVÍ / ACT 1

CD 1
79:16

- 1 „Dnes ortel bude provolán“ / “Today the judgement will be passed”**
(*sbor / chorus*) 3:40
Na dvoře královského hradu v Praze lid očekává vynesení rozsudku nad vzpurným rytířem Daliborem. I když se provinil, lid jej obdivuje.
At the king's court in Prague, the folks are expecting the king's verdict on the rebellious knight called Dalibor. In spite of being guilty, he is still admired by the folks.
- 2 „Opuštěného sirotka“ / “An orphan, abandoned”** 4:09
(*Jitka, sbor / chorus*)
Venkovská dívka Jitka vděčí Daliborovi za svůj život. Je proto odhodlána pokusit se Dalibora zachránit.
A country girl called Jitka owes gratitude to Dalibor. She is thus determined to try and save him.
- 3 Pochod / March** 2:59
Přichází královský dvůr, soudci a král Vladislav.
King Vladislav arrives along with his court and judges.
- 4 „Již víte, jak to krásné království!“**
“You know by now how our kingdom fair ” 3:27
(*Vladislav*)
Král Vladislav připomíná, čím se Dalibor provinil: přepadl hrad Ploskovice a v boji usmrtil purkrabího. Nejprve bude vyslyšena žalobkyně, purkrabího sestra Milada.

King Vladislav points out Dalibor's guilt: He attacked the castle of Ploskovice and killed the burgrave in a fight. The plaintiff who is burgrave's sister Milada will be heard first.

5 **„Již uchopte se slova“ / “Step forward without fear”**

3:11

(Vladislav, Milada, sbor / chorus, Jitka)

Král vyzve Miladu k výpovědi před soudem. Milada stěží překonává žal, Jitku přemáhají obavy.

The king calls Milada to testify in front of the court. It is hard for Milada to overcome her grief. Jitka is becoming worried.

6 **„Pohasnul den“ / “The sun did set”**

6:54

(Milada, sbor / chorus, Jitka, Vladislav)

Milada vypráví o přepadení hradu, líčí boj a smrt svého bratra. Před královským soudem ze všeho obžaluje rytíře Dalibora. Král se snaží Miladu utiřit slibem spravedlivého soudu a pokyne, aby byl přiveden obžalovaný rytíř. Milada i Jitka se Daliborova příchodu obávají.

Milada describes the attack on the castle. She gives account of the fight and death of her brother. At the court she accuses Dalibor of all that. The king tries to conciliate Milada, so he promises a fair trial and summons the accused knight. Both Milada and Jitka are worried about Dalibor's arrival.

7 **„Jaký to zjev!“ / “Ah, what a sight!”**

1:29

(Milada, sbor / chorus, Vladislav)

Milada je zjevem rytíře Dalibora ohromena a uchváčena. Netušila, jak přitažlivého muže obžalovala. Král vyzve obžalovaného, aby se obhájil.

Milada is overwhelmed and fascinated by the knight's appearance. She did not

have the slightest idea of how attractive the man she accused was. The king asks the defendant to speak for himself.

8 „Zapírat nechci, nejsem zvyklý lháti“

“I won't deny it, lies are not my province”

5:41

(Dalibor, Milada)

Dalibor prohlásí, že byl vázán přísahou pomsty. Vzpomíná na nerozlučného přítele Zdeňka, který padl v boji. Protivníci stali jeho přítelem hlavu a potupně ji narazili na kůl. Protože jim pomáhal purkrabí z Ploskovic, Dalibor vypálil jeho hrad a v boji pomstil přítelovu smrt.

Dalibor claims that he was under oath of revenge. He remembers his faithful friend Zdeněk, who died in a fight. The enemies beheaded him and stuck his head on a pole in a disgraceful way. Since the burgrave of Ploskovic was one of the enemies' helpers, Dalibor burnt the burgrave's castle down and avenged his friend's death in a fight.

9 „Zločinem tak pomáhalš sobě sám!“

“Committing crime thou hast thus helped thyself!”

2:55

(Vladislav, Dalibor, Milada, sbor / chorus)

Král označí Daliborovo jednání za zločin ve vlastní prospěch a obviní Dalibora ze vzpoury. Dalibor se odmítá vzdát práva na pomstu. Neohlíží se na nic. Nestojí o život bez přítele, který padl. Miladu dojímá Daliborova přímost a věrnost přátelství.

The king calls Dalibor's act a crime committed for his own benefit and accuses Dalibor of a revolt. Dalibor refuses to give up his right to revenge. He does not take anything into consideration. Life without the friend who died is not worth living for him. Milada is touched by Dalibor's openness and the fidelity of his friendship.

10 „Tak, Dalibore, zní soud jednohlasně“

“Thus, Dalibor, reads judgement unanimous”

4:49

(Jeden ze soudců / One of the judges, sbor / chorus, Dalibor)

Soudce oznamuje rozsudek: doživotní vězení v temném žaláři. Dalibor přijme výrok soudu jako cestu za svým přítelem do nebes. Lid obdivuje Daliborovu statečnost.

The judge announces the verdict: life sentence in the dungeon. Dalibor accepts the verdict as a way to follow his friend to heaven. The people admire Dalibor's courage.

11 „U svých mne zde vidíte nohou“

“Here do you see me bending low”

3:24

(Milada, sbor / chorus, Vladislav)

Jakmile strážce Dalibora odvedou, Milada padne před králem na kolena a žádá pro Dalibora o milost. Soudcové odmítají. Král připomíná, že nad citem musí vládnout zákon a zločiny musí stíhat trest.

As soon as the guards take Dalibor away, Milada throws herself on her knees in front of the king and begs for mercy. The judges refuse. The king insists that law must rule over sense and crime must be punished.

12 „Jaká to bouře ňadra mi plní“

“What storm here in my bosom is raging”

3:22

(Milada, Jitka)

Milada si uvědomuje, že se přimluvila za rytíře, který jí zabil bratra. Jitka neváhá nazvat Miladinu proměnu slovem láska a nabídne Miladě pomoc. Milada nabídku přijme.

Milada is aware that she pleaded for the knight who had killed her brother. Jitka calls Milada's transformation love and offers her help. Milada accepts her offer.

DRUHÉ DĚJSTVÍ / ACT 2

13 „Ba, nejveselejší je tento svět!“ / “Oh, yes, the gayest is this our world!”

(sbor / chorus)

3:46

Temná noc v podhradí přeje tajeným přípravám. Z krčmy zní rozverný zpěv zbrojnošů.

The dark night in the settlement below the castle is merciful to the secret plan.

We can hear the armigers singing merrily in the tavern.

14 „Dle této písně“ / “By this gay song”

(Jitka, Vítek)

2:48

Jitka se setkává se svým milým zbrojnošem Vítkem. Jsou rádi spolu.

Jitka meets her lover, armiger Vítek. They are happy to be together.

15 „Je Daliborův osud tobě znám?“

“Of Dalibor’s fate didst thou surely hear?”

2:19

(Jitka, Vítek)

Jitka sdělí Vítkovi, že Milada, která Dalibora obžalovala, vzplanula k Daliborovi láskou a vkradla se v převleku mezi vězeňské strážce. Také Vítek je nyní odhodlán Miladě pomoci.

Jitka tells Vítek that Milada who had accused Dalibor fell in love with him. She then mingled among the prison guards in a disguise. Now Vítek as well has resolved to help her.

16 „Ba, nejveselejší je tento svět“ / “Oh, yes, the gayest is this our world!”

(sbor / chorus, Vítek, Jitka)

4:41

Vítek uvede Jitku mezi zbrojnoše. Jitka zbrojnoše snadno získá pro své záměry.

Vítek introduces Jitka to the armigers. It is not difficult to persuade them to help her.

PROMĚNA I / CHANGE OF STAGE I

17 „Největší bedlivosti třeba“ / “Here greatest vigilance is needed” 6:55

(Budivoj, Beneš)

V příbytku žalárníka Beneše nabádá velitel královské hradní stráže Budivoj k ostražitosti. Žalárníkův nový mladý pomocník se mu zdá podezřelý, ale Beneš Budivoje ujistí, že chlapec slouží dobře.

In the dwelling of the jailor Beneš, the commander of the castle guard called Budivoj urges everybody to be vigilant. He seems suspicious of the new young helper, but Beneš assures Budivoj of the boy's good service.

18 „Ach, jak těžký žalárníka život je“

“Oh, how saddening is a jailer's life, how hard”

2:24

(Beneš)

Žalárníka Beneše tíží samota uprostřed šedých zdí.

Beneš, the jailor, is oppressed by loneliness among the grey walls.

19 „Hotovo všechno“ / “Everything is ready”

4:56

(Milada, Beneš)

Milada, převlečená za chlapce, připravila malou hostinu. Žalárníkovi navrhne, že namísto něj navštíví vězně. Žalárník potvrdí, že v nejhlubší kobce je vězněn Dalibor. Miladu ovládne naděje na setkání s obdivovaným rytířem. Žalárník slíbil půjčit Daliborovi do vězení housle. Chce tím Daliborovi splnit poslední přání.

Milada disguised as a boy has prepared a small feast. She proposes to the jailor to visit the prisoner for him. He reveals that Dalibor is held in the deepest cell in the dungeon. Milada is overcome by the hope that she might meet the admired knight. The jailor has promised to lend Dalibor the violin. He wants to grant Dalibor's last wish.

20 „**Jak je mi?**“ / “**Oh, goodness!**”

2:57

(Milada)

Milada je rozechvěna myšlenkou, že stanula u svého cíle setkat se s rytířem Daliborem tvář v tvář. Prosí Boha, aby mohla Dalibora osvobodit.

Milada is elated with the thought of achieving her goal and that she might meet the knight face to face. She prays to God to be able to set Dalibor free.

21 „**Zde jsou ty housle**“ / “**Here is the violin**”

2:10

(Beneš, Milada)

Žalářník přináší housle. Milada v přestrojení jen stěží skrývá pravý důvod své radosti.

The jailor brings the violin. Disguised Milada hides the true reason of her joy with difficulty.

PROMĚNA II / CHANGE OF STAGE II

CD 2
65:19

1 **Listesso tempo / Listesso tempo**

5:15

Hluboko v žaláři uprostřed beznaděje vstupují do Daliborovy mysli přeludy.

Deep in the dungeon in the hopeless situation, Dalibor's mind is visited by hallucination.

2 „**Nebyl to on zas?**“ / “**It was he again?**”

4:16

(Dalibor)

Dalibor se probudí ze sna v představě, jako by ho měl navštívit přítel Zdeněk. Touží po svobodě, ale i po přátelském objetí. Přál by si mít housle, na jaké Zdeněk hrával.

Dalibor wakes up from a dream with an illusion that his friend Zdeněk is coming to visit him. He longs for freedom as well as for friendly embrace. He wishes he had the violin which Zdeněk used to play.

3 **„Vem' tento chudý dárek z ruky mé!“**

“Accept, I beg, this trifle from my hand!”

3:23

(Milada, Dalibor)

Do Daliborovy kobky sestoupí v přestrojení Milada. Předá Daliborovi housle. Teprve pak se představí – odhodí převlek – a přizná se, že ona sama Dalibora z pomsty udala a obžalovala. Cítí vinu, a chce proto Daliborovi pomoci z vězení.

Milada descends down into Dalibor's cell in disguise and gives Dalibor the violin. Only then she introduces herself – she takes off her disguise. After that she confesses that she denounced and accused Dalibor because she was seeking revenge. Now she feels guilty and wants to help him to escape from prison.

4 **„Dalibore, odpusť, prosím“ / “Dalibor, I beg your pardon”**

3:09

(Milada, Dalibor)

Milada žádá Dalibora o odpuštění. Dalibor je přesvědčen, že sen o Zdeňkovi byl předzvěstí příchodu zachránkyně – Milady – která mu má nyní přítele nahradit. Chce za to být Miladě bratrem, přítelem a vším.

Milada begs Dalibor to forgive her. Dalibor is convinced that the dream about Zdeňk was omen of the arrival of his savior – Milada, who is supposed to replace his friend. He wants to be Milada's brother, friend and everything.

5 **„Ó, nevýslovné štěstí lásky!“ / “Oh, unspeakable charm of love!”**

5:05

(Dalibor, Milada)

Dalibor a Milada k sobě pocítí neodolatelnou vzájemnou náklonnost. Prožívají pocit nevýslovného štěstí lásky.

Milada and Dalibor fall for each other. They are overwhelmed by immense happiness of love.

TŘETÍ DĚJSTVÍ / ACT 3

6 „Přeslavný králi!“ / “Glorious King!”

3:05

(Budivoj)

V královské síni se sešla narychlo svolaná porada. Velitel hradní stráže Budivoj oznamuje, že odhalil vzpouru, již měl být Dalibor vysvobozen z vězení.

At the king's court the council has met in haste. The commander of castle guards Budivoj announces that he discovered a rebellion in which Dalibor wanted to escape.

7 „Čtyřicet let již tomu bude“ / “It will be near to forty years”

3:39

(Beneš)

Žalářník Beneš potvrzuje, že chlapec, kterého vzal do služby, chtěl mluvit s Daliborem. Snažil se žalářníka podplatit a pak zmizel.

The jailor confirms that the boy in his service wanted to speak to Dalibor. He tried to bribe the jailor and then he disappeared.

8 „V tak pozdní dobu“ / “At this late hour”

5:03

(Vladislav)

Král Vladislav vyzývá soudce k rozhodnutí. Sám přemítá nad nesnadným údělem panovníka být zároveň dobrým pastýřem i nástrojem pomsty.

King Vladislav urges the judges to pronounce the judgment. He himself ponders over the uneasy lot of the ruler who must be a shepherd and a vessel of revenge at the same time.

9 „Jste již u konce?“ / “Are you ready?”

5:22

(Vladislav, soudci /judges)

Soudcové rozhodli, aby byl Dalibor ještě téže noci popraven. Král váhá, sám viděl

z Dalibora plát „nadpozemský žár“, a navrhuje proto Boží soud. Soudcové však znovu žádají Daliborovu smrt. Král se podvolí, ale s výhradou, aby byl Dalibor veden k popravě s rytířskými poctami.

The judges have decided that Dalibor should be executed that night. The king hesitates. He saw with his own eyes how Dalibor emanated “supernatural glow”, so he proposes God’s judgment. However, the judges call again for Dalibor’s death. The king yields, yet on the condition that Dalibor will be given knightly homage on his way to the place of execution.

PROMĚNA I / CHANGE OF STAGE I

10 „Toť třetí noc“ / “It’s the third night”

3:13

(Dalibor)

Dalibor pomocí náčiní od Milady uvolní své okovy a mříž vězení. Je opojen blízkostí svobody a příležitostí dokonat svou pomstu.

Dalibor frees himself from the chains and breaks through the prison bars with the tools from Milada. The freedom is near and he is intoxicated with the thought of being able to complete his revenge.

11 „Ó nebe! bez okovů!“ / “Oh, heaven! He shook his chains!”

4:45

(Budivoj, Dalibor)

Budivoj a stráže zastihnou Dalibora bez okovů u prolomené mříže. Dalibora povzbudí zpráva, že jeho zachránce – záchránkyně Milada – je mimo dosah stráží. Budivoj Daliborovi zopakuje králův rozkaz: smrt mečem s rytířskými poctami.

Budivoj and the guards find Dalibor standing near the broken bars and released from chains. He is encouraged by the news that Milada, his savior is out of reach of

the guards. Budivoj repeats to Dalibor what the king's orders are. He will be beheaded with a sword and get the homage which a knight deserves.

12 „Nuž, buď si tak!“ / “Let so it be!”

3:50

(Dalibor)

Daliborovu mysl znovu naplní vzdor. V blízké smrti vidí cestu za Zdeňkem a budoucí setkání s Miladou.

Dalibor ones again shows his boldness. Death for him can be a way to follow his friend Zdeněk and to meet Milada in the future.

PROMĚNA II / CHANGE OF STAGE II

13 A la marcia / A la marcia

1:54

14 „Nezaslechli jste ještě houslí zvuky?“

“No trace as yet of our covened signal?”

5:19

(Milada, sbor / chorus, Jitka)

Pod věží hradního žaláře očekává Milada s posilami, zjednanými Jitkou a Vítkem, smluvené znamení. Nic se neozývá. Jitka Miladu utěšuje. Zazní umíráček a zpěv mni-
chů v popravčím průvodu. Milada vytuší nové nebezpečí, velí do zbraně a s přáteli
se vrhá do boje za Daliborovo osvobození.

*Milada and her helpers have gathered below the castle dungeon. Supported by the
armigers, who Jirka and Vítek convinced, she is waiting for the agreed sign. How-
ever, the signal is not coming. Jitka is trying to comfort Milada. Suddenly they hear
the death bells toll and the monks sing in the procession. Milada foresees new dan-
ger and together with her friends throws herself into the fight to free Dalibor.*

15 „**Milado! – Kde jsem to?**“ / “**Milada! – Where am I?**”

3:20

(Dalibor, Milada)

Osvobozený Dalibor přivádí těžce raněnou Miladu. Milada zemře v Daliborově náruči.

Dalibor, who has been freed, is bringing mortally wounded Milada.

She dies in his arms.

16 „**Hle, rajska Vesny růže!**“ / “**Oh, behold this tender rosebud**”

2:20

(Jitka, sbor / chorus)

Jitka a ženy Miladu oplakávají.

Jitka and the women are mourning for Milada.

17 „**Nepřátel zástup poražen**“ / “**Enemy troops are beaten**”

2:07

(Budivoj, sbor / chorus, Dalibor)

Budivoj a hradní strážci potlačili vzpouru. V hloučku žen objeví Dalibora. Dalibor vítá smrt v boji proti přesile. Čeká ho Zdeněk s Miladou.

Budivoj and the castle guards have suppressed the rebellion. They find Dalibor in the crowd of women. Dalibor welcomes his death in the fight against a superior force. Zdeněk and Milada are waiting for him.

Jihočeská vědecká knihovna
v Českých Budějovicích

(9)